

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут



*«Актуальні проблеми сучасної
транслятології, лінгвокраїнознавства
та теорії міжкультурної комунікації»*

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV Всеукраїнської науково-практичної
Інтернет–конференції з міжнародною участю

(3 жовтня 2019 р.)

Вінниця 2019

УДК 81'1

A 43

Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. Вінниця : Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 277 с.

У збірнику матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації» розглянуто низку питань, що стосуються загальної теорії перекладознавства, практики технічного та художнього перекладу, складників перекладацької компетентності, інновацій у підготовці перекладачів, а також перспектив розвитку дискурсознавства, комунікативної лінгвістики та міжкультурної комунікації на теренах лінгвогерманістики та лінгвославістики.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д. філос. н., професор.

Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, д. е.н., доцент.

Члени редакційної колегії:

Іваницька Н.Б., д. філол. н., професор; **Нечипоренко В.О.**, к. філол. н., доцент; **Терещенко Л.Я.**, к. філол. н., доцент; **Чугу С.Д.** к. філол. н., доцент.

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСЛЯТОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Брянська А.Ю.

Здобувач освітнього ступеня «Магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР СУЧАСНОГО АНГЛОМОВНОГО МЕДІАТЕКСТУ ТА КОМПЕСАТОРНІ ЗАСОБИ ПЕРЕКЛАДУ 15

Житник О. М.

Здобувач освітнього ступеня «Магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ МАЛОГО ПРОЗОВОГО ЖАНРУ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАНЬ О. ГЕНРІ) 20

Ковалевська Т.І., к.філол.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

LOCAL CULTURE IN A GLOBAL CONTEXT: LOCALISATION IN TRANSLATION 26

Лобода В.А., асистент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ОСНОВНІ СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 29

Мельник К.О.

Здобувач освітнього ступеня «Магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Снігур Л.А.

Здобувач освітнього ступеня «Магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ТРАНСФОРМАЦІЯ НОМІНАЛІЗАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ

ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

135

Ясенчук Ю.В.

Здобувач освітнього ступеня «Магістр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

БАГАТОВИМІРНІСТЬ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ

ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ ЖАНРУ «ФЕНТЕЗІ» (НА

МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАнь Р. БРЕДБЕРІ «SMILE», «DANDELION

WINE»)

144

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ**

Леміш Н.Є., д.філол.н., доцент

Матвєєва С.А., к.філол.н., доцент

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

МОРФОЛОГІЧНА РОЗМІТКА ПАРАЛЕЛЬНОГО КОРПУСУ

ТЕКСТІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕРЕКЛАД»

152

Осаульчик О. Б., к.пед.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний університет КНТЕУ

THE MINDMAPPING TECHNOLOGY IN THE PROCESS OF

TEACHING

156

Прадівляний М.Г., к.пед.н., доцент

Вінницький національний технічний університет

Бондар О.А.

Здобувач освітнього ступеня «Бакалавр»

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ
В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

160

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ
ГЕРМАНСЬКИХ, РОМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І
ЛІТЕРАТУР**

Борисов О.О., д.філол.н., доцент

Васильєва О.Г., к.філол.н., доцент

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

**НОМІНАЦІЇ ДІАЛОГУ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ,
НІМЕЦЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ
(НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)**

163

Іваницька Н.Б., д.філол.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**МЕТАМОВА КОНТРАСТИВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ДІЄСЛІВНИХ СИСТЕМ**

169

Іваницька Н.Л., д.філол.н., професор

Вінницький державний педагогічний університет імені

Михайла Коцюбинського

**СИНТАГМАТИЧНІ ПАРАМЕТРИ
ІНФОРМАТИВНО НЕДОСТАТНІХ ДІЄСЛІВ: ЗІСТАВНИЙ
АСПЕКТ**

173

Список використаних джерел:

1. Бондар Н. Д. Використання засобів дистанційного навчання для організації самостійної роботи фахівців туристичної сфери (на прикладі іноземних мов) Кам'янець-Подільський. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інститут педагогіки НАПН України. Педагогічна освіта : теорія і практика Вип. 26 (1–2019). Ч.2. С. 305-309
2. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку. М. : Рус. Язык. 1989. 220 с.
3. Яцюк О. М. Самостійна робота учнів з оволодінням іноземною мовою як складова їх успішної пізнавальної діяльності Актуальні проблеми філології та перекладознавства: Зб.наук.праць. Хмельницький. 2007. С. 317-320.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ ГЕРМАНСЬКИХ, РОМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВ І ЛІТЕРАТУР

УДК 81'37 [811'111+811.112.2+811.161.1+811.161.2]

Борисов О.О., д.філол.н., доцент

Васильєва О.Г., к.філол.н., доцент

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

НОМІНАЦІЇ ДІАЛОГУ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ, НІМЕЦЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ (НА МАТЕРІАЛІ ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ)

Розвідка присвячена дослідженню особливостей основного значення в семантичній структурі ключових позначень комунікативного феномену

«діалог» у західногерманських (англійській, німецькій) та східнослов'янських (українській, російській) мовах.

Встановлення меж семантичної структури одиниць на позначення *діалогу* передбачає виокремлення, аналіз та співставлення дефініцій лексико-семантичних варіантів (ЛСВ) відповідних лексем, поданих у тлумачних словниках національних мов. Результатом таких процедур буде встановлення базової семми, що найбільш узагальнено фіксує ситуацію реальної людської інтеракції та є основою для побудови інших значень лексеми в конкретній національній мові. Міжмовне зіставлення можна провести як на рівні всіх ЛСВ відібраних лексем (англ. *dialogue*, нім. *der Dialog*, рос. *диалог*, укр. *діалог*), так і на рівні синтезованого з усіх наявних у словниках однієї мови семем етнозумовленого семантичного представлення діалогу як взаємодії між комунікантами в реальній дійсності. Подана розвідка присвячена зіставленню лексем на рівні семантичної структури полісемантів національних мов.

Розгляд визначень одиниці *dialogue*, поданих у словниках сучасної англійської мови [9; 10; 16; 17; 18] свідчить про розлогість семантичної структури лексеми. Найбільш вичерпно вона продемонстрована в словнику сучасної англійської мови видавництва *Collins*, який покриває майже усі дефініції, подані в інших джерелах: 1. “conversation between two or more people” (*розмова між двома чи більше особами*), 2. “an exchange of opinions on a particular subject; discussion” (*обмін думками на певну тему; обговорення*); 3. “the lines spoken by characters in drama or fiction” (*слова персонажів у драматургії або літературі*); 4. “a particular passage of conversation in a literary or dramatic work” (*фрагмент розмови в літературному або драматичному творі*); 5. “a literary composition in the form of a dialogue” (*літературний твір у формі діалогу*); 6. “a political discussion between representatives of two nations or groups” (*політична дискусія між представниками двох націй або груп*) [10]. Однак, на відміну від цього словника та інших лексикографічних джерел, у словнику видавництва *Merriam-Webster* представлено таке визначення діалогу (ЛСВ 7): “a musical composition for two or more parts suggestive of a

conversation” (музикальна композиція на дві чи більше партії, що нагадує розмову) [17].

Як бачимо, значення лексеми *dialogue* відбивають осмислення діалогу як

1. феномена реальності, тобто *комунікативного акту* між індивідами під час розгляду деякого питання або 2. *розмови*, яка відбувається у певному виді мистецтва (деяким чином стилізованої саме для цього виду, як спроба відтворити особливості «живої» комунікації). Нас цікавить безпосередня діалогічна інтеракція, яка отримує свою семантизацію в ЛСВ 1, 2: “conversation between two or more people; an exchange of opinions on a particular subject; discussion”.

Співставлення визначень *діалогу*, представлених у лексикографічних джерелах сучасної німецької мови [11; 12; 13; 15] виявило найбільшу розробленість семантичної структури лексеми *der Dialog* у словнику видавництва *Duden*. Вона складається з п’яти семем: 1. “von zwei oder mehreren Personen abwechselnd geführte Rede und Gegenrede; Zwiegespräch, Wechselrede” (обмін висловленнями (розмова) двох або більше осіб; бесіда, дискусія); 2. “Gespräche, die zwischen zwei Interessengruppen geführt werden mit dem Zweck des Kennenlernens der gegenseitigen Standpunkte” (перемовини між двома зацікавленими в цьому групами з метою отримання інформації про позицію (щодо певного питання) одна одної); 3. “Gesamtheit der Dialoge in einem Drehbuch (сукупність діалогів у кіносценарії)”; 4. “wechselseitige Kommunikation, Austausch von Fragen und Antworten zwischen Mensch und Datenverarbeitungsanlage über Tastatur und Terminal” (інверсивна комунікація, обмін запитаннями та відповідями між людьми та комп’ютером за допомогою клавіатури та терміналу); 5. “Zusammenstellung von geschmacklich kontrastierenden, aber zueinanderpassenden Speisen” (відбір страв, які різняться за смаком, але підходять одна одній) [13].

Виявлення п’яти ЛСВ уможливлює констатацію такого: перші два ЛСВ відбивають *реальну комунікацію* в малій чи великій групах, ЛСВ 4 відбиває ситуацію *спілкування з комп’ютером*, ЛСВ 3 фіксує *художньо сконструйовані*

для кіносценарію *інтерації*, ЛСВ 5 відсилає до кулінарної сфери, мистецтва *приготування страв*. Але в *Leipzig Corpora Collection* діалог також диференціюється за форматом (усним та писемним) комунікації: “ein Dialog ist eine mündlich oder schriftlich zwischen zwei Personen geführte Rede und Gegenrede” (*усний чи писемний обмін висловленнями двома особами*) [15]. Тому ключовим значенням *der Dialog* визнаємо “von zwei oder mehreren Personen mündlich oder schriftlich abwechselnd geführte Rede und Gegenrede”.

Аналіз дефініцій тлумачних словників *сучасної російської мови* [1; 2; 3; 7; 8] дозволяє звести семантичну структуру лексеми *діалог* до п'яти семем, найбільш вичерпно представлених у «Большом толковом словаре русского языка»: 1. «Разговор между двумя или несколькими лицами». 2. «Часть литературного произведения, представляющая собой разговор двух лиц». 3. «Литературное произведение, написанное в форме беседы». 4. «Переговоры, контакты между двумя партиями, странами, блоками и т.п., ведущиеся с какими-либо целями». 5. «О технически грамотной постановке человеком заданий для компьютера и получении нужных результатов» [1].

Констатуємо, що перша семема відбиває комунікативну інтеракцію у форматі «*індивід – індивід*», ЛСВ 4 – «*група – група*», у той час як ЛСВ 5 – «*індивід – комп'ютер*». ЛСВ 2 та ЛСВ 3 пов'язані зі сферою літератури, та відбивають фрагмент твору з розмовою, або увесь твір, зміст якого розкривається у формі бесіди. Основним вважаємо значення «*разговор между двумя или несколькими лицами*».

Вивчення визначень *діалогу* в словниках сучасної української мови [4; 5; 6; 14] дає підстави стверджувати, що найбільш ємно його розуміння подано в *Eslovník* [14]. Структура значень є більш розширеною, ніж в лексемах російської або німецької мов і складається з шести семем: 1. «Розмова між двома або кількома особами». 2. «Частина літературного твору, в якій відбувається розмова двох осіб». 3. «Літературний твір, написаний у формі бесіди». 4. «Чергування музичних форм, що їх виконують два голоси чи музичні інструменти» **(пор., з визначенням діалогу в словнику Merriam-**

Webster: “a musical composition for two or more parts suggestive of a conversation” [17]); 5. «Розмова, обмін думками (звичайно на громадсько-політичні теми)»; 6. «Переговори; бесіди в порядку взаємного зондажу» [14].

ЛСВ 1, а також ЛСВ 5, 6 відображають *реальні комунікативні акти*, які уточнюються тематикою та метою комунікативної діяльності. ЛСВ 2 та ЛСВ 3 відбивають її різне переломлення у *літературному творі*. ЛСВ 4 представляє діалог (голосів або інструментів) у межах певного музичного твору. Базовою дефініцією вважаємо таку: «*розмова між двома або кількома особами*».

Зіставлення семантичних структур одиниць, які маніфестують той чи інший фрагмент поняття *ДІАЛОГ* в різних мовах дозволяє зробити такі висновки. В усіх порівнюваних мовах лексеми *dialogue, der Dialog, диалог, діалог* є полісемантичними, з розгорнутою структурою системи їхніх значень. Ізоморфною є наявність спільного (прототипового) осмислення діалогу, по-перше, як *розмови*, по-друге, *між двома чи більше особами*. У семантичних структурах одиниць репрезентації поняття *ДІАЛОГ* в усіх мовах (в англійській, німецькій, та українській – експліцитно, в російській – імпліцитно) наявні значення *обміну повідомленнями, думками, висловленнями*. У німецькій мові окремо зафіксовано й формат діалогу – *усний* чи *писемний*. Крім того, у семантичних просторах порівнюваних мов функціонує значення діалогу як *змістовної частини фрагменту деякого виду мистецтва*, хоча при цьому в тлумачних словниках німецької мови не було виявлено значення діалогу як *жанру літератури*.

Результати аналізу свідчать і про те, що в семантичних структурах лексем усіх національних мов власне *розмова*, представлена іншими ЛСВ, може специфікуватися такими параметрами, як *продовгованість, мета, група людей / нація (сторони інтеракції)*, а в російській та англійській мовах – *сфера діяльності* (політика). За даними проаналізованих лексикографічних джерел, лише для англійської та української мов релевантним є номінативне орієнтування лексем *dialogue* та *діалог* на сферу *музики*: у творах цього виду мистецтва простежується діалогічна інтеракція (своєрідна, почергова зміна)

голосів / партій *two or more parts* / *два голоси* або інструментів (*музичні інструменти*). Іншою аломорфною ознакою є те, що в тлумачних (неспеціалізованих) словниках німецької та російської мов лексемами *der Dialog* та *диалог* есплікується взаємодія людини з *комп'ютером*. До того ж, у німецькій мові виявлена віднесеність останнього ЛСВ *der Dialog* до тематичної сфери *кулінарії*: він позначає підбір декількох різних страв для створення єдиного, гармонійно збалансованого прийому їжі.

Перспектива цієї розвідки полягає у подальшому семантичному та зіставному аналізі ключових позначень поняття *ДИАЛОГ* одиницями сучасних англійської, німецької, російської та української мов.

Список використаних джерел:

1. Большой толковый словарь русского языка / Гл. ред. С.А. Кузнецов. СПб.: Норинт, 1998. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gramota.ru/slovari/dic/>.
2. Малый академический словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://enc.biblioclub.ru/Termin>.
3. Новый словарь русского языка. Толково-словообразовательный / Под ред. Т.Ф. Ефремовой [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://classes.ru/all-russian/russian-dictionary-Efremova-term-19891.htm>.
4. Публічний електронний словник української мови «УКРЛІТ.ORG» (динамічний) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrlit.org/slovnyk>.
5. Словник української мови в 11 томах / Київ : Наукова думка, 1970-1980. Webmezha [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua>.
6. Словник.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slovnyk.ua>.
7. Толковый словарь Ожегова онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://slovarozhegova.ru>.
8. Толковый словарь Ушакова онлайн [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ushakovdictionary.ru>.

9. Cambridge Dictionary Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary>.
10. Collins Cobuild English Language Dictionary online [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english>.
11. Das Wissen.de [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.wissen.de/lexikon/>.
12. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.dwds.de/wb/>.
13. Duden Wortebuch online [[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.duden.de>.
14. Eslovnyk.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eslovnyk.com>.
15. Leipzig Corpora Collection [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://corpora.uni-leipzig.de/>.
16. Longman Dictionary of Contemporary English online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.ldoceonline.com/>.
17. **Merriam-Webster** [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.merriam-webster.com>.
18. Oxford Living Dictionaries Online [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://en.oxforddictionaries.com/>.

УДК 81'367.625(161.2=111):81-115

Іваницька Н.Б., д.філол.н., професор

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

МЕТАМОВА КОНТРАСТИВНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ДІЄСЛІВНИХ СИСТЕМ

Останнім часом у мовознавстві виразною є тенденція до контрастивного вивчення мовних одиниць усіх рівнів мовної системи з метою виявлення спільного та відмінного в механізмі взаємодії їхніх категорійних властивостей.